

PEMBELAJARAN DALAM KALANGAN ORANG ASLI JAKUN KAMPUNG PETA MENERUSI PEMBANGUNAN EKOPELANCONGAN

Abdul Rasid Abdul Razzaq^{1,*}, Norzella Bokhari¹, Mohamad Zaid Mustafa²&Azman Hasan³

^{1,2,3,4}Fakulti Pendidikan Teknikal Dan Vokasional, Univerisiti Tu Hussein Onn, Malaysia.

*Correspondence: rasid@uthm.edu.my

Abstrak

Pembelajaran dianggap sebagai perolehan maklumat dan pengetahuan, penguasaan kemahiran dan tabiat, serta pembentukan sikap dan kepercayaan. Pembelajaran membawa perubahan pada diri seseorang, sama ada perubahan ke arah kebaikan ataupun keburukan. Tidak ketinggalan pembelajaran bagi orang dewasa di mana ia dianggap pembelajaran berterusan yang berlaku untuk seumur hidup. Satu kajian telah dilaksanakan di Kampung Peta, Kluang, Johor untuk meneroka dan memahami secara mendalam pembelajaran yang mereka lalui hasil daripada pembangunan aktiviti pelancongan di kawasan TNJER. Untuk tujuan tersebut, seramai lima orang peserta kajian telah dipilih berdasarkan pengalaman yang dimiliki dalam kalangan yang terlibat secara langsung dengan ekopelancongan dan operator homestay menggunakan teknik sampel bertujuan. Kaedah temu bual semi struktur telah dipilih dalam kutipan data kerana kaedah ini memberi ruang kepada penyelidik untuk menyoal peserta kajian dengan lebih mendalam. Data-data temu bual disusun dan pengkodan dengan menggunakan kaedah analisis tematik untuk mengurus tema dan kategori. Hasil kajian menunjukkan komuniti orang asli di Kampung Peta melalui proses-proses pembelajaran dalam membangunkan Program Homestay. Pembelajaran kepada alam amat penting dalam kehidupan seharian komuniti orang asli yang berpegang kepada kepercayaan mereka.

Keywords: *Eko Pelancong, Homestay, Komuniti Orang Asli Jakun, Pembelajaran.*

Abstract

Learning is considered as the acquisition of information and knowledge, the mastery of skills and habits, as well as forming attitudes and beliefs. Learning brings changes in a person, whether change for the better or the worse. It does not exclude adult learning where it is considered a continuing learning that is going on for a lifetime. A study was conducted at Kampung Peta, Kluang, Johor to explore and deeply understand the learner that they are going through as a result of the development in tourism activities at the TNJER area. For that purpose, a total of five study participants were selected based on the experiences of those who were directly involved with the ecotourism and homestay operators by using purposive sampling techniques. The semi structural interview method was selected for the data collection as this method provides the researchers with more space to deeply questioning the participants in the study. The interview data is compiled and coded using the thematic method of analysis to manage themes and categories. The findings show the natives community in Kampung Peta through learning processes in developing the Homestay Program and their participation in ecotourism activities. Learning to nature is crucial in everyday life of an indigenous community that sticks to their beliefs.

Keywords: *Ecotourism, Homestay Program, Orang Asli Jakun Community, Learning.*

1.0 PENGENALAN

Pembelajaran telah ditakrifkan secara fungsional sebagai perubahan dalam tingkah laku yang berpunca daripada pengalaman atau mekanisma sebagai perubahan dalam organisma yang dihasilkan daripada pengalaman (De Houwer, Barnes-Holmes, & Moors, 2013). Proses pembelajaran luas dan melapisi pelbagai peringkat umur. Oleh yang demikian, proses pembelajaran turut membuka peluang kepada golongan dewasa. Cuma ia berbeza dari segi keperluan orang dewasa. Pembelajaran dewasa merupakan satu proses perolehan ilmu untuk meningkatkan keupayaan diri seseorang individu dalam bidang yang diceburi. Menurut Salleh et al (2015), pembelajaran dewasa merupakan salah satu sub-pembelajaran yang terdapat dalam sistem pendidikan yang liberal. Pembelajaran ini membolehkan individu dewasa untuk memperbaiki dan meluaskan pengetahuan dan kemahiran diri mereka dalam melaksanakan sesuatu pekerjaan selain meningkatkan kelayakan akademik mereka. Jain & Martindale (2012) berpendapat bahawa pembelajaran berterusan tidak terhad kepada mereka yang bekerja di dalam sektor-sektor tertentu ataupun dalam sesebuah organisasi, tetapi ia adalah penting untuk jangka pendek dan panjang kejayaan individu dan organisasi.

Antara salah satu sektor yang menerapkan proses pembelajaran dewasa adalah sektor pelancongan ekopelancongan. Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan Malaysia akan memberikan beberapa kursus yang berkaitan kepada para komuniti yang terlibat secara langsung dan ia dilaksanakan oleh Institut Kemajuan Desa (INFRA). Industri ekopelancongan yang berada di bawah sub pelancongan berasaskan komuniti merupakan penyumbang terbesar kepada negara pada masa kini (Choy & Mat Lazim, 2013). Ekopelancongan merujuk kepada perjalanan dan lawatan ke kawasan semulajadi untuk menghayati dan menikmati alam semulajadi, dalam masa yang sama menggalakan kegiatan pemuliharaan, mengurus tadbir secara seimbang, menggalakan aktiviti pendidikan alam sekitar, dan menggalakan pelibatan masyarakat setempat dalam kegiatan sosioekonomi (Ceballos-Lascurain, 1993; Buckely, 1994). Sementara definisi ekopelancongan oleh International Ecotourism Society menjelaskan sebagai 'responsible travel to natural areas that conserves the environment and sustain the wellbeing of the local people' (Wood, 2002).

Para komuniti setempat yang terlibat harus memahami hubungan yang wujud antara alam sekitar terhadap pelancongan agar dapat meminimumkan kesan negatif ke atas alam sekitar sekali gus terhadap kesejahteraan manusia. Antara salah satu lokasi yang terkenal dengan keindahan flora dan fauna yang disenaraikan sebagai ekopelancongan di bawah Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan adalah Taman Negara Johor Endau Rompin (TNJER). Lokasi ini terkenal dalam kalangan pencinta alam semula jadi semenjak tahun 1985 (Idris, Azman & Rosedean, 1987). Lokasi yang ideal untuk diterokai kerana memiliki keindahan yang dijaga dan dipelihara untuk tatapan kepada pelancong yang ingin menikmati suasana alam yang hijau dengan bunyian serangga. Berdekatan TNJER, terdapat sebuah penempatan komuniti Orang Asli Jakun yang telah bertapak sekian lama di bahagian pinggir sungai.

Bagi para pengunjung yang datang untuk menikmati keindahan flora dan fauna yang terdapat di Taman Negara Endau Rompin, perkhidmatan penginapan turut disediakan bagi memenuhi keperluan para pengunjung yang hendak menginap. Antara salah satu penyedia penginapan adalah kaum orang asli yang terdapat di Kampung Peta. Komuniti ini telah terlibat secara langsung dalam menyediakan perkhidmatan penginapan kepada para pengunjung yang datang untuk menginap. Program Homestay yang diketengahkan memberikan pengalaman unik kepada para penginap yang memilih kediaman komuniti orang asli sebagai tempat penginapan ketika berada di TNJER. Golongan ini turut terlibat secara langsung kesan daripada

pembangunan ekopelancongan (Mohd Sam & Wee, 2014). Tambahan pula, Komuniti Orang Asli Jakun merupakan satu-satunya komuniti yang menetap di kawasan pedalaman yang terlibat dengan aktiviti pelancongan dan juga kedudukan penempatan mereka berdekatan dengan pintu masuk Taman Negara Endau-Rompin Peta. Komuniti Orang Asli Jakun didedahkan dengan kursus yang disediakan oleh pihak Kementerian Pelancongan dan Kebudayaan Malaysia sebagai persediaan untuk memahami lebih lanjut bidang yang mereka ceburi terutamanya program homestay. Perolehan ilmu memberikan nilai tambah kepada diri mereka untuk keluar daripada isu utama iaitu kemiskinan dan kemunduran serta pemikiran.

2.0 ISU DAN PERMASALAHAN

Kemunduran dan kemiskinan dikenal pasti sebagai isu utama yang dihadapi oleh pihak kerajaan dalam usaha mereka untuk mengembangkan dan membangunkan komuniti Orang Asli ke arah yang lebih maju agar tidak ketinggalan dalam arus pemodenan yang kian pesat (Roddin, Yusof, & Sultan Sidi, 2015). Isu utama yang membawa kepada isu-isu yang lain dalam permasalahan Komuniti Orang Asli di Malaysia. Antara masalah lain yang timbul disebabkan oleh isu utama adalah migrasi golongan muda, pengetahuan yang terbatas serta ketidakbukaan dari segi pemikiran untuk menerima pembaharuan. Terdapat ramai ahli akademik dan para sarjana yang berminat dalam mengkaji sesuatu perkara yang melibatkan komuniti Orang Asli. Permasalahan yang dialami oleh masyarakat orang asli dinyatakan secara umum, tetapi ia menyumbangkan kepada data kemunduran dan kemiskinan negara. Dalam pada itu, kedudukan kampung yang jauh ke pedalaman merupakan faktor utama menyumbangkan kepada isu yang dibincangkan dan kehidupan mereka yang telah sebatang dengan hutan tidak dapat dipisahkan.

Isu kedua yang dilihat dalam kajian yang dilaksanakan adalah berdasarkan kepada pemikiran individu yang terlibat dalam program Homestay. Dalam pada itu, komuniti Orang Asli Jakun yang menyertai program homestay haruslah mengubah cara pemikiran mereka agar mereka lebih terbuka untuk menerima kedatangan pengunjung ke kawasan mereka. Abdullah *et al.* (2013) menekankan bahawa setiap individu yang melibatkan diri dalam sektor pelancongan haruslah bersedia untuk mengubah cara pemikiran. Individu yang terlibat perlu bersedia dalam menerima perubahan dalam diri dan tidak berada pada tahap yang sama. Minat merupakan suatu perkara yang penting bagi mereka yang terlibat dalam program homestay dan bukannya hanya untuk mendapatkan subsidi daripada pihak berkaitan semata-mata (Abdul Razzaq, Mustafa, Syed A Kader, 2014). Pemikiran seperti ini harus dilupuskan dalam setiap diri individu yang terlibat dengan program Homestay agar mereka menerima manfaat berterusan hasil daripada penyertaan mereka.

Dalam kajian yang dilaksanakan, kedua-dua isu ini dilihat untuk mengukur perubahan yang berlaku kesan daripada pembangunan pelancongan di kawasan penempatan komuniti Orang Asli Jakun di TNJER. Bagi penyelidik, terdapat lompong yang masih belum dikaji dengan lebih mendalam mengenai perubahan yang berlaku dalam komuniti tersebut. Kajian yang dilaksanakan adalah untuk meneroka dengan lebih mendalam perubahan yang berlaku.

3.0 KOMUNITI ORANG ASLI JAKUN, KAMPUNG PETA, JOHOR

Keindahan flora dan fauna yang masih terjaga dan tersenarai di antara ekosistem hutan hujan tropika yang tertua di dunia (Shahriza *et al.*, 2014) walaupun ia pernah terjejas teruk disebabkan oleh kerakusan manusia yang membalak secara berleluasa pada tahun 1980-an tetapi pada tahun 1993 telah berjaya diwartakan (Salleh, 2014). Semenjak itu, pemulihan secara berperingkat telah dilaksanakan oleh pihak yang berkaitan dalam mengekalkan flora dan fauna yang terdapat di

Malaysia. Program pemulihan telah mengembalikan landskap asalnya malah telah menjadi sebuah khazanah alam yang berharga bagi Malaysia dan terkenal (Shahriza *et al.*, 2014). Kelebihan ini telah mewujudkan sebuah tarikan yang unik bagi peminat alam semula jadi dan menjadikan tanah seluas 900 kilometer persegi yang terletak di antara sempadan negeri Pahang dan Johor menyimpan landskap geologi yang berusia lebih 248 juta tahun dahulu (Idris, Azman & Rosedean, 1987; Shahriza *et al.*, 2012). TNJER sekali gus menjadi taman negara kedua yang mengagumkan di Semenanjung Malaysia serta merupakan hutan hujan tropika tertua di dunia.

Terdapat pelbagai jenis dan spesis flora dan fauna eksotik, meliputi kawasan tadahan air sungai untuk Endau dan Rompin, sekali gus menyatakan bahawa kawasan ini sangat luas dengan memiliki tapak seluar 80,000 hektar. Tetapi tidak semua kawasan dibuka kepada para pengunjung demi untuk menjaga kesejahteraan TNJER dan setiap pengunjung memerlukan permit khas daripada Johor National Park Corporation. Penempatan yang paling hampir adalah komuniti Orang Asli Jakun. Komuniti ini secara langsung terlibat dan menerima kesan daripada pembangunan aktiviti pelancongan di TNJER. Ini kerana Kampung Peta terletak di dalam kawasan 80,000 hektar yang diwartakan sebagai TNJER. Taman ini merupakan sebuah taman yang besar bagi pelbagai spesis burung, mamalia, katak, serangga dan pelbagai jenis orkid eksotik, herba dan tumbuh-tumbuhan perubatan dan pokok-pokok. Ia memberikan kelebihan kepada komuniti Orang Asli Jakun kerana mereka merupakan sebahagian daripada pengamal yang mempercayai tentang semangat hutan dan mempunyai hubungan dengan alam semula jadi secara langsung dalam kehidupan seharian.

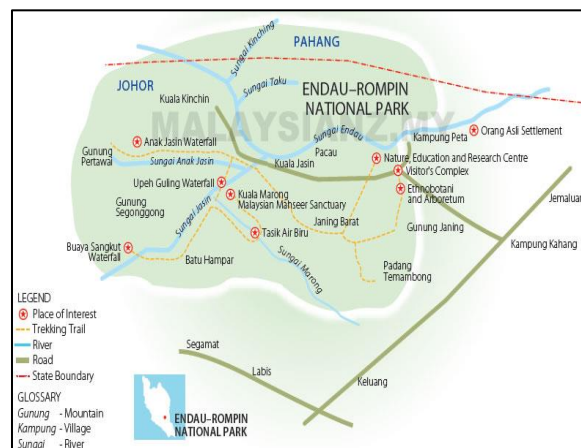
Orang Asli Jakun merupakan salah satu suku kaum Orang Asli yang terdapat di Malaysia. Orang Asli merupakan satu-satunya kaum peribumiminoriti negara yang terdapat di Semenanjung Malaysia. Walaupun kebanyakan perkampungan yang mereka dirikan jauh daripadadunia luar, namun sosioekonomi masyarakat Orang Asli kini didapati telah mengalamiperubahan berbanding 20 tahun yang lalu di mana tahap ekonomi mereka kini lebih moden dan bukan lagi jenis primitif. Menurut Juli Edo (2010), terdapat tiga buah rumpun bangsa komuniti Orang Asli yang membentuk 19 buah suku kaum. Walaupun kebanyakan perkampungan yang mereka dirikan jauh daripadadunia luar, namun sosioekonomi masyarakat Orang Asli kini didapati telah mengalamiperubahan berbanding 20 tahun yang lalu di mana tahap ekonomi mereka kini lebih moden dan bukan lagi jenis primitif.

Menurut Mee & Ibrahim (2008), komuniti Orang Asli di Semenanjung Malaysia adalah sebuah masyarakat peribumi minoriti negara ini yang majoritinya masih mengamalkan cara hidup tradisional, iaitu merupakan masyarakat tani dan masyarakat desa. Orang Asli dikenali sebagai masyarakat yang bergantung hidup kepada hutan dan persekitaran luar bandar dengan menjalani kegiatan ekonomi sara diri. Kehidupan masyarakat ini banyak dipengaruhi oleh alam persekitaran dan amalan lama tinggalan nenek moyang mereka. Walaupun majoriti daripada masyarakat ini telah terlibat dalam aktiviti ekonomi pertanian moden, namun ada sebilangan kecil daripada komuniti ini masih menjalankan aktiviti pertanian secara sistem sara diri seperti memburu binatang, menangkap ikan, bercucuk tanam, memungut hasil hutan dan sebagainya.

Jadual 1 : Rumpun Orang Asli di Malaysia

Senoi	Melayu-Proto	Negrito
Semai	Temuan	Kensiu
Temiar	Semelai	Kintak
Jahut	Jakun	Jahai
Che Wong	Kanaq	Lanoh
Mah Meri	Orang Kuala	Mendriq
Semoq Beri	Orang Seletar	Bateq

Dalam kajian ini, komuniti Orang Asli Jakun merupakan fokus utama kerana mereka merupakan penduduk Kampung Peta. Ketua bagi setiap ketua kampung dikenali sebagai Tok Batin dan dipilih berdasarkan kepada kelayakan dan kualiti dalam kepimpinan dan dihormati oleh majoriti komuniti Orang Asli di penempatan berkenaan. Berbeza pada masa dahulu, pemilihan Tok Batin adalah berdasarkan kepada warisan di mana dari satu keturunan kepada satu keturunan. Tok Batin merupakan orang yang bertanggungjawab dalam hal ehwal rukun tetangga komuniti tersebut. Menurut Ghazali, Suffian, & Shamsudin (2010), komuniti Orang Asli Jakun terbahagi kepada dua kumpulan iaitu komuniti yang tinggal di kawasan pesisir pantai yang dikenali sebagai orang laut manakala kumpulan yang satu lagi merupakan komuniti yang tinggal di kawasan pedalaman/hutan yang dikenali sebagai orang ulu. Kehidupan mereka telah beranjak kepada yang lebih moden dimana jika dahulunya mereka lebih kepada memburu dan mengumpul hasil hutan untuk kelangsungan hidup, tetapi sekarang mereka lebih terbuka dalam bidang pekerjaan dan ada yang menjawat jawatan tinggi di sektor pekerjaan swasta mahupun kerajaan. Tradisi yang dikekalkan sejak turun temurun kian berubah mengikut arus masa tetapi dalam masa yang sama tidak pernah dilupakan.

Rajah 1 : Peta Lokasi Kampung Peta (Sumber: Google)

4.0 METODOLOGI

Kajian ini menggunakan reka bentuk kajian kualitatif sepenuhnya di mana kaedah berbentuk kajian kes melalui instrumen temu bual semi-struktur yang dijalankan terhadap peserta kajian yang telah dipilih untuk mendapatkan data yang diperlukan. Peserta kajian dilabelkan sebagai PK untuk memudahkan mendokumentasikan hasil temu bual audio kepada bentuk teks. Seramai

5 orang peserta kajian yang telah dipilihkan di mana kriteria pemilihan telah ditetapkan untuk memastikan memperoleh maklumat yang berguna untuk kegunaan kajian.

Jadual 2 : Senarai Peserta Kajian

	Label	Nama
1	PK1	Tok Batin
2	PK2	Timbalan Tok Batin
3	PK3	Penduduk A
4	PK4	Penduduk B
5	PK5	Penduduk C

Temu bual ini adalah suatu proses pengumpulan data dan peserta kajian diminta untuk menjawab soalan yang diutarakan kepada mereka. Hasil daripada temu bual yang dijalankan akan di analisis dengan menggunakan kaedah tematik analisis dalam menyusun dan mengasingkan data temu bual mengikut tema dan sub-tema yang telah dibangunkan. Oleh yang demikian, setiap tema dan sub-tema yang dibangunkan menjurus ke arah menjawab setiap persoalan kajian yang telah dinyatakan.

5.0 HASIL KAJIAN

Maklumat yang diperolehi hasil daripada analisis data yang dilaksanakan telah memberika dua tema dalam menjawab persoalan kajian. Pembelajaran yang telah dilalui oleh komuniti Orang Asli Jakun di Kampung Peta menunjukkan perubahan yang positif. Di mana, terdapat perubahan dari segi pemikiran mereka dalam menghasilkan pendapatan kepada ahli keluarga. Dalam masa yang sama, kesedaran mereka terhadap pemuliharaan alam sekitar turut meningkat.

5.1 Pemuliharaan Flora Dan Fauna

Berdasarkan daripada dapatan maklumat yang telah dianalisis, komuniti Orang Asli Jakun telah mempunyai kesedaran dalam penjagaan alam semula jadi. Mereka masih mengekalkan kepercayaan mereka terhadap alam semula jadi tetapi dalam masa yang sama mereka membantu dalam memulihara flora dan fauna. Mereka tidak lagi menebang sesuka hati spesies tumbuhan yang terancam terutamanya Kayu Gaharu. Dalam masa yang sama, haiwan liar turut dilindungi daripada dibunuh. Ini membantu dalam membendung kepupusan haiwan liar yang terdapat di hutan hujan tropika tertua tersebut. Apa yang paling menakjubkan, komuniti ini turut mewujudkan lokasi memelihara ikan kelah untuk mengelakkannya dari pupus. Ia membantu dalam menjaga spesies tersebut dari terus diburu secara bebas kerana keistimewaan dari segi rasa ikan tersebut. Ikan kelah mempunyai permintaan yang tinggi bagi peminat ikan sungai kerana uniknya tidak terdapat pada ikan sungai yang lain.

5.2 Penjanaan Pendapatan

Komuniti Orang Asli Jakun di Kampung Peta turut melibatkan diri dengan ekonomi yang lebih moden. Di mana, mereka mengambil bahagian secara langsung dalam peluang penjanaan pendapatan yang disediakan oleh pembangunan pelancongan di kawasan Kampung Peta.

5.2.1 Mengambil peluang dengan menyediakan perkhidmatan penginapan (Program Homestay).

Terdapat beberapa buah homestay yang disediakan oleh komuniti Orang Asli Kampung Peta bagi kemudahan para pengunjung yang datang menginap di TNJER. Apa yang uniknya, pengunjung yang memilih untuk menginap di homestay milik Orang Asli Jakun akan melalui pengalaman mendiami rumah yang berbumbung atap daun dan berdindingkan kulit kayu atau anyaman daripada buluh. Ditambah lagi, masakan tradisi turut dihidangkan. Dengan ini, para pengunjung boleh merasai kehidupan harian Orang Asli Jakun di Kampung Peta. Dalam masa yang sama, pengunjung akan dibawa untuk memetik hasil hutan, di ajar cara berburu serta aktiviti-aktiviti yang bersesuaian atas permintaan pengunjung. Oleh yang demikian, pengunjung akan memperoleh dua pengalaman sekali gus iaitu pengalaman menginap di perkampungan Orang Asli Jakun dan pengalaman dalam menikmati alam semula jadi yang menghijau ditemani dengan bunyi-bunyian hutan. Suasana ini akan memberi ketenangan kepada para pengunjung yang berniat untuk lari daripada kesibukan kota.

5.2.2 Menghasilkan kraf tangan untuk dibekalkan kepada penjual, menjual sendiri kraf tangan secara terus kepada pelancong yang datang.

Dalam masa yang sama, Orang Asli Jakun adalah pembekal kepada sektor ekopelancongan di kawasan TNJER. Mereka mengetengahkan keunikan mereka dalam menghasilkan kraftangan berasaskan sumber alam semulajadi. Kraftangan ini akan dijadikan bahan jualan kepada para pengunjung untuk dijadikan cenderahati kepada saudara mara apabila balik tempat asal. Selain itu, terdapat juga tempahan khas kraftangan daripada pihak pengurusan TNJER untuk dijadikan sebagai cenderahati sekiranya terdapat golongan atasan yang datang melawat. Hasil daripada kreativiti mereka menghasilkan pendapatan lumayan walaupun permintaan tidak menentu bergantung kepada musim semasa. Permintaan akan meningkat tinggi sekiranya tiba musim cuti. Walaupun begitu, permintaan tetap ada tidak kira masa cuma kuantiti yang berkurangan. Apapun, ia tetap menambah pendapatan kepada komuniti Orang Asli Jakun.

5.2.3 Persembahan budaya daripada orang asli (Tarian)

Dengan adanya program homestay, maka terdapat kepelbagaian aktiviti yang akan disediakan kepada pengunjung yang datang menginap. Di antara aktiviti yang disediakan adalah persembahan tarian tradisional Orang Asli Jakun. Persembahan ini disampaikan oleh golongan remaja yang dilatih khas oleh penari tradisional yang lebih veteran. Ada di antara penari yang telah dilatih sejak kecil untuk mewarisi tarian tradisional agar langkah tari tidak hilang di bawa arus kemodenan. Penari akan memakai pakaian yang dianyam daripada daun dan menari mengikut rentak muzik tradisional. Dengan adanya permintaan untuk mengadakan persembahan, golongan remaja turut menerima habuan hasil daripada mempersembahkan tarian tradisional. Kadang kala, kumpulan persembahan akan diundang untuk melakukan persembahan di luar TNJER. Ia atas undangan NGOs ataupun pihak tertentu yang berminat untuk menyaksikan keunikan persembahan Orang Asli Jakun. Ini membuka peluang lebih luas kepada golongan remaja Orang Asli untuk mengetengahkan bakat mereka untuk tontonan umum.

5.2.4 Pemandu Pelancong Ekopelancongan atau Renjer Hutan

Dengan adanya aktiviti pelancongan berasaskan alam semula jadi, ia telah membuka peluang pekerjaan sebagai pemandu pelancong ekopelancongan dan renjer hutan. Pekerjaan ini memerlukan kepakaran golongan yang memahami sumber semula jadi dan selok-belok yang

terdapat di dalam hutan. Kesesuaian pekerjaan ini serasi dengan pengetahuan sedia ada yang terdapat dalam diri Orang Asli Jakun. Mereka merupakan golongan yang menjiwai alam semula jadi dan mengenali setiap selok-belok dalam hutan yang terdapat di sekitar mereka. Maka, pekerjaan ini mudah bagi mereka. Ada sesetengah daripada kaum lelaki Orang Asli Jakun menjadi pemandu pelancong dan renjer hutan. Mereka diberikan tanggungjawab untuk membawa pengunjung untuk menikmati alam semula jadi yang terdapat di TNJER. Manakala bagi renjer hutan, mereka merupakan golongan yang bertanggungjawab untuk membawa pengunjung untuk memasuki hutan untuk melihat spesis-spesis tumbuhan, herba dan haiwan seperti burung. Kepakaran mereka lebih mendalam kerana mereka mempunyai pengetahuan yang luas yang berkaitan dengan hutan hujan tropika tersebut. Ini kerana suatu masa dahulu kehidupan mereka bergantung sepenuhnya dengan alam semula jadi sekitar TNJER. Maka, tidak hairanlah apa yang terdapat di dalam hutan hujan tropika tersebut sudah ada di dalam pengetahuan Orang Asli Jakun.

6.0 KESIMPULAN

Berdasarkan kepada perbincangan, hasil daripada kajian yang dilaksanakan menunjukkan perubahan yang positif dalam kalangan komuniti Orang Asli Jakun di Kampung Peta. Dengan adanya pembangunan sektor pelancongan ekopelancongan memberi peluang kepada mereka agar lebih terbuka dengan perubahan yang dibawa oleh pihak kerajaan dan badan yang berkaitan. Tidak hanya berada pada kedudukan yang sama untuk pada masa panjang. Lebih berusaha untuk membawa diri keluar dari isu kemunduran dan kemiskinan dalam kalangan mereka. Perubahan daripada kewujudan pembangunan ekopelancongan memberi impak positif kepada penduduk orang asli di Kampung Peta. Sedikit demi sedikit mengubah struktur ekonomi dan taraf hidup serta mereka lebih fleksibel dengan kedatangan orang luar yang datang melawat ke kawasan mereka.

Dalam masa yang sama, ilmu yang disampaikan kepada mereka melalui proses pembangunan ekopelancongan dan penyertaan mereka dalam program homestay telah mendekatkan lagi diri mereka dengan dunia luar. Tidak hanya bergantung pada ekonomi tradisional yang telah diamalkan sejak berabad dahulu. Kini mereka mula mengubah corak ekonomi mereka ke arah yang lebih moden. Jika dulu mereka di antara yang meluaskan hutan untuk berkebun, tetapi sekarang mereka adalah termasuk di antara golongan yang memulihara khazanah alam semula jadi untuk tatapan generasi akan datang.

Rujukan

- Abdul Razzaq, A. R., Mustafa, M. Z., & Syed A. Kader, S. S. (2014). Pembangunan keupayaan komuniti menerusi pendekatan pembelajaran berasaskan pengalaman (Experiential Learning Approach): pengalaman di Miso Walai. Prosiding 080 CiE-TVET, 1196–1206. Retrieved from <http://eprints.uthm.edu.my/6758/>
- Abdullah, H., Wahab, S., Shahibi, M. S., Malim, M. R., & Ali, J. (2013). Model Integrasi Indks Utama Prestasi (MIIUPA-KPIAS) Agensi Payung Industri Homestay Melayu Malaysia. *Jurnal Pemikiran Dan Kempimpinan Melayu*, 53–71.
- Ceballos-Lascurain, H. (1996). *Tourism, ecotourism, and protected areas: The state of nature-based tourism around the world and guidelines for its development*. Iucn.
- Choy, E. A., & Lazim, N. B. M. (2013). *Tahap kefahaman ekopelancongan dalam kalangan komuniti lokal di Lata Jarum, Raub, Pahang (Levels of ecotourism understanding among*

- members of the local community of Pahang's Lata Jarum, Malaysia*). *Geografia-Malaysian Journal of Society and Space*, 9(2).
- De Houwer, J., Barnes-Holmes, D., & Moors, A. (2013). *What is learning? On the nature and merits of a functional definition of learning*. *Psychonomic Bulletin & Review*, 20(4), 631-642.
- Idris, M. B., Azman, S., & Rosedean, Z. (1987). *Geology of the Ulu Endau Area, Johore-Pahang, Malaysia*. *Malayan Nature Journal*, 41, 93-105.
- Mohd Sam, S.A., & Wee, S. T. (2014). *Practice Cultural of Orang Asli Jakun at Kampung Peta. Practice*. *International Journal of Conceptions on Management and Social Sciences*, 2 (3), 26-30. ISSN: 2357 – 2787
- Mee. S. & Ibrahim, Y. (2008). *Pembandaran dan Penempatan Semula Komuniti Orang Asli*. Disunting oleh Yahaya Ibrahim. dlm. Redzuan, M. & Gill, S. (Ed). *Orang Asli: Isu, Transformasi dan Cabaran*. Serdang : Penerbit Universiti Putra Malaysia.
- Roddin, R., Yusof, Y., & Sultan Sidi, N. S. (2015). *Factors That Influence The Success of MahMeri Tribe In Tourism Sector*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 204, 335-342.
- Salleh, K. M., Khalid, N. H., Sulaiman, N. L., Mohamad, M. M., & Sern, L. C. (2015). *Competency of adult learners in learning: Application of the Iceberg Competency Model*. *Procedia-Social and Behavioral Sciences*, 204, 326-334.
- Salleh, M. N. (Ed.) (2014). *Endau Rompin: Revisited a Malaysian Heritage*. 2nd ed. Kuala Lumpur: MRM Consultancy & Services Sdn. Bhd.
- Shahriza, S., Ibrahim, J., Shahrul Anuar, M. S. & Abdul Muin, M. A. (2014). *Herpetofauna of Peta Area of Endau-Rompin National Park, Johor, Malaysia*. *Pertanika Journal of Tropical Agricultural Science*, 35(3), 553-567.